

DE LA CATEGORIA A L'ORACIÓ. PRINCIPIS ELEMENTALS DE LA SINTAXI

Felip Gumbau Morera
IES José Vilaplana, Vinaròs

*Dedicat al mestre Abelard Saragossà,
que és el nucli de la lingüística actual.
I dedicat especialment a Laura,
que és el nucli de la meua vida.*

RESUM

El present treball pretén oferir una alternativa a la teoria sintàctica actual. Després d'explicar la causa del treball i la finalitat (§1), analitzem la connexió de la sintaxi amb el món físic (§2). Tot seguit, reduïm les categories de huit a quatre (§3): el nom, l'adjectiu, el verb i la preposició. A continuació, definim els dos conceptes bàsics de la construcció, que són el nucli i el modificador, i tractem els dos modificadors del nom: els quantitius i els qualificatius (§4). Seguint avant, estudiem els conceptes de preposició i nexa i les dos relacions sintàctiques, que són la subordinació i la coordinació (§5). Després, passem a les construccions derivades, que són una manifestació de la recursivitat (§6). En l'apartat següent, definim el concepte d'oració, que és bàsicament un subjecte predicat (§7). L'últim pas en la teoria són els modificadors predicatius, que són els circumstancials, l'atributiu i l'objecte (§8). Finalment, proposem un mètode alternatiu d'anàlisi d'oracions (§9) i tanquem el treball amb les conclusions (§10).

PARAULES CLAU: *sintaxi, categoria, nucli, modificador, subordinació, coordinació, construcció, oració.*

ABSTRACT

This paper aims to provide an alternative to current syntactic theory. After explaining the cause and purpose of the work (§1), we will discuss the link between physical world and syntax (§2). Then, we will suggest limiting the number of categories –four instead of eight (§3): noun, adjective, verb and preposition. We will go on defining the two main concepts of any constituent, which are the nucleus and its modifier. We will also set out which are the two noun modifiers: quantifiers and qualifiers (§4). Then, we will study the concepts of preposition and linking words, as well as the two syntactic relations, which are subordination and coordination (§5). Afterwards, we will consider the derived constituents, which are a manifestation of recursion (§6). In the following section, we will define the concept of sentence, which is basically a predicate subject (§7). The last step in theory are predicative modifiers, which are circumstantials, the attribute and the object (§8). Finally, we will put out an alternative method of parsing (§9). The last section is a summary of this paper (§10).

KEYWORDS: *syntax, category, nucleus, modifier, subordination, coordination, constituent, sentence.*

1. JUSTIFICACIÓ DEL TREBALL

1.1. CAUSA DE L'ESTUDI

Entrem, per exemple, a l'aula de 4t d'ESO d'un institut valencià qualsevol. Hui toca treballar l'anàlisi sintàctica d'oracions, un exercici odiat per molts alumnes, per desgràcia. El llibre conté una activitat amb oracions per a analitzar-les. Els alumnes copien la primera oració a la llibreta: *Aquell café amb llet descafeïnat estava boníssim*. Un alumne ix a la pissarra i l'analitza ortodoxament de la manera següent:

Aquell café amb llet descafeïnat estava boníssim
 adj. (DET) n. (N) SP (CN) adj. (CN) v. (N) adj. (AT)
 SN (SUBJECTE) SV (PREDICAT)

La pregunta és obligada: ¿què han guanyat els alumnes de fer esta operació mecànica? La veritat és que esta manera d'actuar té efectes negatius concatenats. En primer lloc, la representació gràfica no permet comprendre fenòmens que

explicarem més avant, com l'endocentrisme i la recursivitat, ja que els constituents s'analitzen linealment. En segon lloc, la representació gràfica no va acompanyada de cap reflexió lingüística, de manera que el mètode acaba desvirtuant la realitat o, fins i tot, substituint-la; així, un alumne pot acabar entenent la manera de fer la representació, però acaba sense entendre com es formen les construccions sintàctiques. Seria inèdit que un examen de llengua, en comptes de fer analitzar una oració pel mètode gràfic, demanara a l'alumne que explicara les propietats definitòries dels conceptes usats. Finalment, en tercer lloc, com que no es promou la reflexió, els conceptes erronis, com ara «SP», es perpetuen com a dogmes, de manera que no hi ha opció a la dissensió de l'alumne i, menys encara, a la dissensió entre els companys de professió.

Vull que conste que esta reflexió no és una queixa. És precisament la situació que he descrit la que m'ha esperonat a escriure este treball. Efectivament, segons els postulats del moviment de renovació pedagògica conegut com a «comunitats d'aprenentatge», les transformacions s'han de basar en evidències científiques, i no en creences. Justament este treball s'assenta sobre eixe esperit transformador i el projecta cap a un camp de la llengua que els estudiants no solen entendre i acaben avorrint: la sintaxi. El principi que guia l'estudi, al cap i a la fi, és este: creem que, desmuntant creences de la teoria sintàctica actual per a mostrar evidències sintàctiques, transformarem positivament les gramàtiques i els manuals de llengua en un verdader instrument per a aprendre amb més exactitud de quina manera tan extraordinàriament simple creem les oracions.

La transformació passa per u mateix, sí. Però sempre ha d'haver algun nucli que l'origina. En eixe sentit, el *nucli* que em va modificar a mi, sintàcticament parlant, va ser el mestre Abelard Saragossà. Vaig tindre la sort de ser alumne seu entre l'any 2003 i el 2005, i encara ho seguixc sent. Només acudint a dos assignatures que impartia ell, en va tindre prou per a transformar-me, fins al punt que va donar sentit a una carrera que per ella mateixa ja m'apassionava. A ell li dedico el treball, no només per l'admiració que li professo, sinó també

pel reconeixement públic que es mereix per les grans aportacions que ha fet a la lingüística actual. El meu desconeixement de les escoles lingüístiques em fa ser prudent, però no aniria molt errat si diguera que Abelard, tot i no ser encara prou reconegut, és un dels lingüistes més lúcids del moment.

Siga com siga, ha fet escola i les seues aportacions van obrint-se camí, com demostra este estudi. Si haguérem de posar nom a la seua escola, jo l'anomenaria *elementalisme*. He de confessar que la major part de la teoria sintàctica del treball, per no dir tota, és purament *abelardiana*. En descàrrec meu, he de dir que el fet que el treball es base en eixos postulats radica justament en les virtuts de la teoria abelardiana, i és que Abelard ha bastit els fonaments de la sintaxi d'una manera tan rigorosa, tan humanista, tan elemental i tan pedagògica, com voreu, que deixa molt poc de marge per a fer-hi aportacions. Tot lliga, tot quadra. Tombant i girant, la causa de l'estudi no és més que un deure moral: el de compartir i divulgar una teoria sintàctica extraordinària, perquè resol moltíssimes incògnites que la lingüística tradicional i la lingüística moderna no havien sigut capaços d'explicar.

1.2. FINALITAT DE L'ESTUDI

El treball va començar sent un estudi sobre el concepte *nucli*, però ha acabat abraçant un objectiu més ample, la construcció d'oracions, ja que no es pot definir bé el concepte *nucli* sense tindre en compte el conjunt de l'oració.

La paraula *nucli* és prou recent en la teoria sintàctica. De fet, el *Gran diccionari de la llengua catalana* (GDLC) ens informa que la primera citació de què té constància és del 1925. El terme el va començar a estendre l'anomenada *lingüística moderna* en la segona mitat del segle xx i, des de llavors, ha tingut tant d'èxit que s'ha generalitzat en les gramàtiques i els llibres escolars. El terme en qüestió, però, no apareix en la teoria lingüística tradicional: ho comprovem en les gramàtiques de Pompeu Fabra (1918), Jeroni Marvà (1937), Manuel Sanchis

Guarner (1950) i Enric Valor (1977), entre altres. Per a ser més exactes, en la gramàtica de Fabra no apareix el terme però sí el concepte, que ell anomena «terme principal»: «El nom –terme principal d'un grup nominal– [...]» (§42, p. 35).

El present treball partix del principi que el concepte *nucli*, com vorem, és fonamental en la teoria sintàctica i, per tant, és una aportació molt positiva de la lingüística moderna. Tanmateix, el tractament teòric que ha rebut no ha sigut satisfactori perquè els manuals o bé directament no definixen el concepte o bé el definixen d'una manera vaga sense concretar-ne les propietats sintàctiques. Per exemple, generalment es definix el nucli com a un constituent «principal» o «central» d'una construcció, sense que quede clar en què consistix eixa centralitat. En altres casos, es definix com a un constituent «obligatori» i, quan no, es definix com a constituent «principal i obligatori» (com fa el diccionari de l'Acadèmia).

Arribar a una definició satisfactòria del concepte *nucli* és la finalitat principal d'este treball. I ho és perquè el concepte en qüestió és bàsic i té enormes implicacions en la teoria sintàctica. De fet, és tan substancial i té tantes implicacions que una definició inexacta del concepte fa trontollar tota la teoria posterior, com de fet vorem que passa. És per això que advertim que la teoria que vos trobareu en este estudi és *radical*, en el sentit que va a la *raül* de la sintaxi, i fa que ens reformulem moltes concepcions que havíem assumit que eren inqüestionables. Eixa és, justament, la transformació a què al·ludia adés, que no té altre objectiu que fer-nos la vida més fàcil (sobretot a alumnes i a professors). Per eixe motiu l'estudi és profund i extens, perquè el concepte *nucli* afecta directament moltes parts de la teoria sintàctica. En conseqüència, demana que vos nugueu bé les sabates, perquè el viatge és llarg i el camí és sinuós.

Pel que fa a la metodologia, seguirem els «sis principis elementals de la metodologia de la ciència» exposats per Abelard Saragossà (2014): definir els conceptes que usem, aplicar les definicions, no definir amb indefinicions, anar dels conceptes més generals als més particulars, anar dels conceptes més simples als més complicats i caracteritzar els conceptes de manera simple i clara.

2. ELS FONAMENTS DE LA SINTAXI

2.1. LA SINTAXI

Per a començar, és menester recordar que els conceptes que estudiarem s'emmarquen en una part de la lingüística que s'anomena *sintaxi*. El fet que molts alumnes acaben l'ESO sense saber una idea tan elemental com esta, després d'haver passat per uns quants cursos en què hi han dos assignatures de llengua, ja ens hauria de fer reflexionar. I bé: la *sintaxi* és la part de la teoria lingüística que explica com combinem les categories per a construir oracions; s'entén, per tant, que el límit inferior de la sintaxi són les categories i el límit superior és l'oració. No és debades que estos dos límits apareguen en el títol del treball. Fent un símil entre la llengua i l'anatomia, podríem dir que la sintaxi és l'esquelet de la llengua. És per això que, de la mateixa manera que l'esquelet varia molt poc entre els membres d'una espècie, la sintaxi varia molt poc entre les llengües del món. Este és, de fet, l'objectiu principal del treball, que no és poc ambiciós: arribar al centre de la sintaxi per a formular principis fonamentals.

Definició de *sintaxi*

Part de la lingüística que explica com combinem les categories per a construir oracions.

D'acord amb esta definició, la categoria és el primer concepte de la sintaxi, mentre que l'oració és l'últim. Com que un dels principis de la metodologia de la ciència que exposa Abelard Saragossà (2014:§4.4.2) és que hem d'anar «dels conceptes més simples als més complicats», el primer concepte que hem d'explicar és *categoria*. Tot i això, moltes gramàtiques comencen l'estudi de la sintaxi

per l'oració i definixen el concepte abans que *categoria*. Per exemple: la gramàtica de l'Acadèmia comença la part de «Morfologia flexiva i sintaxi» per un apartat (§8) titulat «L'oració: conceptes generals» (pàg. 78).

No podem endinsar-nos en la teoria sintàctica i començar a estudiar les categories sense fer un pas previ elemental: relacionar el món físic i la sintaxi. Este pas és *elemental* perquè el món físic, que és la realitat perceptible (els *elements*), és la base de la sintaxi. I és un pas tan elemental que no fer-lo porta a incórrer en anomalies metodològiques, com demostrarem que passa. De fet, la teoria que proposem és *elementalista* perquè connecta la sintaxi amb el món físic (els *elements*), un pas que, pel fet de ser *elemental*, té unes implicacions enormement positives en la teoria sintàctica: metodologia científica, universalisme, humanisme, ètica, intel·ligència i satisfacció.

Principi elemental de la sintaxi

Com que la sintaxi representa el món físic, hi està íntimament relacionada. Sintaxi i món físic són indestriables.

2.2. EL MÓN FÍSIC

Des de l'antiguitat clàssica i, més concretament, des dels postulats del filòsof grec Aristòtil, s'accepta el principi elemental següent: els éssers del món físic estem constituïts de *substància*, la qual conté i experimenta uns *accidents*, que són els que permeten que la substància varie.

Principi elemental del món físic

Els éssers del món físic estem constituïts de *substància*, la qual conté i experimenta uns *accidents*.

La substància és el constituent bàsic dels éssers del món físic i té tres propietats:

- la *precedència*: la substància és el principi de tots els éssers del món físic;
- la *immanència*: la substància existix per ella mateixa sense dependre de res més;
- i la *permanència*: la substància conserva sempre la seua essència inalterada.

Definició de *substància*

Constituent bàsic dels éssers del món físic que té tres propietats: la precedència, la immanència i la permanència.

Per la seua banda, com ja hem dit en el principi aristotèlic, la substància conté i experimenta *accidents*. Els accidents de la substància són, bàsicament, les qualitats i les quantitats, mentres que els accidents que experimenta són els canvis i les permanències. Ho expliquem més avant.

Accidents de la substància

qualitats i quantitats

canvis i permanències

2.3. EL MÓN FÍSIC I LA SINTAXI

Hem d'advertir que, encara que parega que ens estem desviant del tema, la veritat és que estem en el cor del tema. Al llarg del treball, comprovarem que la substància i els accidents de la substància són *fonamentals* perquè constitueixen

els *fonaments* de la sintaxi, des del primer concepte (*categoria*) fins a l'últim (*oració*). I això és així perquè la llengua és, en essència, un sistema complex i abstracte de representació del món físic que les persones hem creat per a desplegar i expressar els pensaments.

Definició de *llengua*

Sistema complex de representació del món físic que les persones hem creat per a desplegar i expressar els pensaments.

No debades, el filòsof medieval mallorquí Ramon Llull va concebre que la llengua és «lo sisé seny» de les persones, o siga, el sisé sentit. En efecte, mentres que els animals i les persones compartim cinc sentits per a rebre informació del món físic (vista, oïda, olfacte, gust i tacte), només les persones posseïm el sisé sentit: la llengua. Així, encara que biològicament pertanyem al regne animal, ens distingim dels animals pel sentit de la llengua, sobretot. Notem que amb els cinc sentits captem impressions, les quals van de fora (del món) cap a dins (a la nostra ment), per això es diuen justament *impressions*. En canvi, amb el sisé sentit transmetem expressions, les quals van de dins (de la nostra ment) cap a fora (les altres ments), per això mateix es diuen *expressions*.

Els cinc sentits	El sisé sentit
vista, oïda, olfacte, gust i tacte	la llengua
<i>Impressió</i> : del món físic a la ment.	<i>Expressió</i> : de la nostra ment a les altres ments.

Tanquem esta reflexió concloent que la llengua i el pensament són carn i ungla: no podem pensar sense usar la llengua i no podem usar la llengua sense pensar. Llengua i pensament són un tàndem. Per això diem que les habilitats lingüístiques (escoltar, parlar, llegir i escriure) ajuden a pensar, i pensar ajuda a dominar les habilitats lingüístiques. Consegüentment, si resulta que els pensaments els expressem per mitjà d'oracions i les oracions són el concepte superior de la sintaxi, explicar com construïm les oracions, que és la finalitat de la sintaxi, serà explicar com es construïx el nostre pensament. La sintaxi, per tant, és la part fonamental de la teoria lingüística. ¿Qui deia que la sintaxi no era important?

La importància de la sintaxi

És la part fonamental de la teoria lingüística perquè explica com construïm les oracions i, per tant, com construïm el nostre pensament.

3. LES CATEGORIES

3.1. DEFINICIÓ

El fet d'haver connectat la sintaxi amb el món físic ens permet començar a collir els primers fruits en la teoria sintàctica. Ara vorem la primera implicació d'eixa connexió en el primer concepte de la sintaxi: la *categoria*. Les categories són els conceptes que hem creat per a classificar les percepcions dels nostres sentits.

Definició de *categoria sintàctica*

Conceptes que hem creat per a classificar les percepcions dels nostres sentits.

3.2. LA CATEGORIA SUBSTANCIAL: EL NOM

La categoria que representa la *substància* continguda en els éssers és el *nom*, que també es pot anomenar per això mateix *substantiu*, paraula que prové del llatí *substare*: que està (-*stare*) baix (*sub-*), o siga, en la base. En la creació de noms, fem una operació mental impressionant, observada per Saragossà en la seua gramàtica (2003): classifiquem en *espècies* els éssers del nostre entorn físic que intuïm que tenen característiques inherents comunes. Imagineu-vos si haguérem d'anomenar cada ésser amb un sol nom privatiu: la comunicació lingüística esdevindria impossible. En canvi, d'esta manera tan simple, aconseguim representar tots els éssers d'una espècie amb un sol nom. Per exemple, el nom *taula* representa tots els éssers que es caracteritzen perquè són mobles formats per una peça llisa i plana sostinguda en posició horitzontal per tres o quatre potes.

Definició de *nom*

Categoria que representa els éssers físics o abstractes d'una espècie.

Les característiques inherents comunes que intuïm que tenen els éssers del món físic i abstracte reben el nom de *contingut semàntic*, conegut també amb un terme més general: *significat*. La part de la lingüística que s'encarrega de definir eixe contingut és la *semàntica*. Així, cada membre d'una categoria que té un contingut semàntic propi és una *paraula*. A part de les dos propietats bàsiques de la paraula (categoria i contingut), les paraules tenen dos propietats secundàries més. En primer lloc, tenen una forma acústica (*fonema*) o gràfica (*lletra*) que permet que arriben al receptor les dos propietats bàsiques de la paraula; la part de la lingüística que s'encarrega d'estudiar els fonemes i les lletres s'anomena *fonètica i grafia*. I, en segon lloc, sovint presenten variacions formals, de les quals s'encarrega la morfologia.

Definició de *paraula*

Membre d'una categoria sintàctica que té un contingut semàntic propi i una forma acústica o gràfica.

Com podem observar, de la creació del nom hem passat al concepte *paraula*, cosa que explica com és de *substancial* el concepte *nom*. I de la descripció de les propietats de la paraula hem desembocat a les *parts bàsiques de la lingüística*, cosa que demostra que la paraula és el cor de la lingüística.

Propietats de la paraula		
bàsiques	És un membre d'una <i>categoria</i> .	sintaxi
	Té un <i>contingut semàntic</i> propi.	semàntica
secundàries	Té una <i>forma</i> acústica o gràfica.	fonètica i grafia
	Sovint té <i>variacions</i> formals.	morfologia

Ja per a acabar este apartat sobre el nom, observem que les paraules d'una llengua estan contingudes en un llibre que s'anomena *diccionari*. Cada paraula constituïx una *entrada* del diccionari, que informa de les quatre propietats de la paraula en este orde: la forma, la variació del nom, la categoria i el contingut semàntic. El fet que les dos propietats secundàries de la paraula apareguen

davant de les propietats bàsiques no vol dir que siguen més importants. Esta és una manifestació més d'un principi universal del món físic (l'*aparença*), segons el qual «la forma és aparent i el contingut és latent». Això vol dir que veem primer la forma de les coses i més tard veem el seu contingut. És per això que moltes gramàtiques, guiades per l'aparença, ordenen les obres per les propietats secundàries. Un exemple és la *Gramàtica del català contemporani*, que dedica el volum primer a la fonètica i la fonologia i a la morfologia. Un altre exemple és la *Gramàtica normativa valenciana*, que comença per l'ortografia i l'ortografia.

Principi d'aparença	Manifestacions lingüístiques
La forma és aparent i el contingut és latent.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Les entrades dels diccionaris 2. L'orde de les gramàtiques

3.3. LES ALTRES CATEGORIES

A més del nom, hi han dos categories que també són constituents: l'adjectiu i el verb. Els *adjectius* representen les quantitats i les qualitats dels éssers; per posar un cas, *blanc* és un adjectiu perquè expressa una qualitat d'algun ésser (el color).

Definició de <i>adjectiu</i>
Categoria que representa les quantitats i les qualitats dels éssers.

Per la seua banda, els *verbs* representen els canvis i les permanències que experimenten els éssers; per exemple, si diem que *algú corre*, el verb expressa el canvi que experimenta algú en un present: el fet de posar-se a córrer.

Definició de *verb*

Categoria que representa els canvis i les permanències dels éssers.

Fins ací, hem vist tres categories sintàctiques bàsiques: els *noms* són el correlat de la substància, els *adjectius* són el correlat dels accidents de quantitat i qualitat, i els *verbs* són el correlat dels accidents de canvi i permanència. Però, ¿hi han més categories? Segons les gramàtiques i els diccionaris, també hi han pronoms, articles, adverbis, preposicions i conjuncions. Vorem més avant que els pronoms són noms especials, que els articles i els adverbis són adjectius i que les preposicions i les conjuncions són en realitat una sola categoria relacionant, que anomenarem *preposició*. En definitiva, en comptes de dir que tenim huit categories sintàctiques, diem que n'hi han senzillament quatre: tres són constituents (el nom, l'adjectiu i el verb), i una és relacionant (la preposició).

Les categories sintàctiques			
constituents			relacionants
substancials	accidentals		
el nom	l'adjectiu	el verb	la preposició

La consulta avançada del diccionari de l'Acadèmia permet comprovar la quantitat de paraules de cada categoria, que és ben reveladora: hi ha un 62,24 % de noms i pronoms, un 27,2 % d'adjectius i adverbis, un 10,47 % de verbs i un 0,09 % de preposicions i conjuncions.

4. LA CONSTRUCCIÓ ELEMENTAL

4.1. LES FUNCIONS

En l'apartat anterior, hem estudiat el primer concepte de la sintaxi (les categories) i hem vist que n'hi han quatre. Ara és el moment d'endinsar-nos en el segon concepte de la sintaxi: les *funcions*. Les funcions són les relacions que es produïxen entre els constituents.

Definició de *funció sintàctica*

Relació que es produïx entre els constituents.

Per a que es produïxca una relació, no cal dir que han d'existir com a mínim dos paraules. Un sol membre d'una categoria (una paraula) no fa cap funció; només en fa si s'ajunta a un altre constituent. Eixa unió de paraules dona lloc al tercer concepte bàsic de la sintaxi: *construcció*, que en la lingüística moderna es coneix com a *sintagma*, i també com a *grup* o *frase*. Les construccions sintàctiques són el resultat de relacionar dos constituents. Per exemple, quan ajuntem l'adjectiu *una* al nom *taula* obtenim una construcció: *una taula*. Idènticament, obtenim una construcció quan ajuntem l'adjectiu *blanca* al nom *taula*: *taula blanca*.

Definició de *construcció*

Estructura sintàctica mínima formada per dos constituents.

Des de l'antiguitat clàssica i, més concretament, des de les formulacions del filòsof grec Aristòtil, s'accepta el principi que els éssers del món físic tenen dos components: substància i accident. I és precisament esta dualitat la que està darrere de la construcció *taula blanca*: el nom *taula* representa la substància i l'adjectiu *blanca* representa el color, que és un dels accidents de la substància. Inferim, per tant, que els conceptes *nucli* i *modificador* són el correlat sintàctic dels conceptes *substància* i *accident*.

Premissa

Els conceptes <i>nucli</i> i <i>modificador</i> són el correlat sintàctic de dos conceptes elementals del món físic: <i>substància</i> i <i>accident</i> .
--

Recapitulem-ho. En totes les construccions bàsiques, hi han dos constituents: un és el *nucli* i l'altre és el *modificador*, i són interdependents (un no existix sense l'altre). Si resulta que el nom representa els éssers (la substància) i l'adjectiu representa les quantitats i les qualitats dels éssers (els accidents), ja podem entendre que entre el nom *taula* i l'adjectiu *blanca* no hi ha una relació d'igualtat, sinó que hi ha una paraula que predomina sobre l'altra. En efecte, el nom és el *nucli* de la construcció i l'adjectiu fa sempre de *modificador*.

Funcions bàsiques	
--------------------------	--

Nucli	Modificador
Nom	Adjectiu

4.2. LA SUBSTÀNCIA I ELS ACCIDENTS

Com que el nucli va associat a la substància i els accidents s'associen als modificadors, definint les tres propietats de la substància obtindrem les tres propietats del nucli. En primer lloc, la substància és *precedent*; això implica que la substància és anterior a l'accident. En l'exemple *taula blanca*, la taula és anterior a la qualitat de ser blanca: primer pensem en un ésser i després li adjuntem un accident (la qualitat del color). No és debades que el nom també es puga dir *substantiu*; de fet, el terme *substantiu* mateix ja conté esta idea: *sub-stantiu* vol dir 'que està baix' (*sub-* vol dir 'baix' i *-stantiu* 'que està'). Per tant, la substància és la base de les coses, el fonament. En este sentit, podem dir que la substància és «principal», perquè és el *principi* de tot, i és «bàsica» o «fonamental» perquè és la *base* o el *fonament* del món físic.

En segon lloc, la substància és *immanent*. Això significa que la substància existix per ella mateixa, mentres que l'accident de qualitat depén de la substància perquè no existix fora d'ella. En l'exemple, la taula existix independentment del color o de qualsevol altra qualitat; en canvi, el color blanc no existix fora dels objectes que són blancs. Podem vore la substància, però no podem vore el color blanc si no es materialitza en la substància.

I en tercer lloc, la substància és *permanent*. Això vol dir que la substància conserva sempre les seues propietats: seguix sent substància a pesar de l'accident de qualitat que la modifica. En l'exemple, encara que la taula la pintem d'un altre color, seguix sent una taula. I si li apliquem qualsevol altra qualitat, seguix conservant les seues propietats. És igual que la taula siga blanca o negra, o que siga gran o menuda, o que siga bonica o lletja: per moltes qualitats que li afegim, la taula seguirà sent essencialment una taula. En definitiva, les propietats de la substància perduren encara que l'accident de qualitat la modifique.

Les propietats de la substància
1. <i>Precedència</i> : la substància és anterior a l'accident.
2. <i>Immanència</i> : la substància existix per ella mateixa independentment de l'accident.
3. <i>Permanència</i> : la substància seguix sent substància a pesar de l'accident.

De cada una d'estes propietats bàsiques de la substància es desprenen senyals propietats secundàries. En primer lloc, com que la substància és anterior a l'accident, és elemental, mentres que l'accident és accessori. En segon lloc, com que la substància existix per ella mateixa, és intrínseca, mentres que l'accident és extrínsec. I, en tercer lloc, com que la substància és permanent, és previsible, mentres que l'accident no és previsible.

Verifiquem-ho: en la construcció *taula blanca*, el nom que fa de nucli és bàsic perquè representa un ésser (taula) que és anterior a la qualitat del color, existix per ell mateix independentment del color i seguix sent essencialment una taula a pesar de ser blanca; en canvi, l'adjectiu que fa de modificador no és bàsic perquè representa una qualitat (el color) que és posterior a la taula, no existix sense la taula i la seua propietat forma part de la taula.

4.3. EL NUCLI I EL MODIFICADOR

Descrivint les tres propietats de la substància, hem arribat a entendre per quines tres causes concretes el nom *taula*, que representa la substància, predomina sobre l'adjectiu *blanca*, que representa la qualitat. Repassem-les: la taula és anterior al color blanc, existix per ella mateixa independentment del color blanc

i segueix sent essencialment una taula a pesar del color blanc. El correlat entre el món físic i la sintaxi es fa evident: els noms són anteriors als adjectius, existixen per ells mateixos independentment dels adjectius i segueixen sent essencialment noms a pesar dels adjectius.

El predomini del nom sobre l'adjectiu explica per què els constituents de les construccions sintàctiques no poden fer la mateixa funció: el predominant, que és el nom, fa la funció de *nucli*, mentre que el predominat, que és l'adjectiu, fa la funció de *modificador*. És per eixe motiu que diem que les construccions sintàctiques són endocèntriques: el nucli és el «centre» de la construcció perquè és anterior al modificador, existix per ell mateix independentment del modificador i segueix sent nucli a pesar del modificador.

Les propietats bàsiques del nucli

1. *Precedència*: el nucli és anterior al modificador.
2. *Immanència*: el nucli existix per ell mateix independentment del modificador.
3. *Permanència*: el nucli segueix sent nucli a pesar del modificador.

En arribar a este punt, ja estem en condicions de proposar una definició del concepte *nucli*; no obstant això, haurem d'anar comprovant empíricament si la teoria es confirma construcció a construcció.

Definició de *nucli*

Constituent central d'una construcció sintàctica, oposat al modificador, que origina la construcció, no depén de cap altre constituent i conserva sempre les seues propietats sintàctiques.

Per cert, que la idea de «centralitat» del nucli és literal i està continguda en l'etimologia del terme: la paraula *nucli* prové del llatí *nucleus*, que és un diminutiu de *nux*, *nucis* ('anou'), i es referia originàriament a la part de dins de l'anou. No debades, les propietats del nucli són aplicables a altres construccions no lingüístiques. Per exemple: en el camp de la biologia, el nucli d'un fruit és la llavor; en l'àmbit familiar, el nucli de la família són els pares; en l'àmbit laboral, el nucli d'una empresa és la direcció; en el camp de l'astronomia, el nucli del sistema solar és el sol.

Ara que ja hem definit el concepte *nucli*, el pas següent és proposar una definició per a l'altre concepte de l'oposició.

Definició de *modificador*

Constituent perifèric d'una construcció sintàctica que depén del nucli i perd les seues propietats sintàctiques.

És molt pertinent recalcar que els conceptes *nucli* i *modificador* formen una oposició. Això implica que, encara que el nucli és anterior al modificador, l'un i l'altre són *interdependents*, és a dir, depenen l'un de l'altre, de manera que l'un no pot existir sense l'altre: no hi ha nucli sense modificador, ni modificador sense nucli. Diguem que una paraula, ella a soles, no fa cap funció; només fa una funció quan està en relació amb una altra. Així, el nom *taula* no és ni nucli ni modificador, però és nucli quan el relacionem amb l'adjectiu *blanca*. Notem que fora de la llengua, trobem la mateixa realitat: no hi ha un nucli o centre urbà sense una perifèria urbana, ni hi ha perifèria sense centre. En síntesi: els conceptes *nucli* i *modificador* no existixen fora de la construcció.

Ara bé, una idea tan òbvia com esta no pareix que estiga tan clara en els manuals: pràcticament tots consideren incomprensiblement que un «sintagma» pot estar format per una sola paraula, la qual seria el nucli.

- GCC: «És possible tenir un sintagma en què l'únic element sigui el nucli» (§2.1.1, pàg. 1077).
- GNV: «[...] *pa*, *pa integral* i *molt de pa integral* formen en cada cas un sintagma amb diferent grau de complexitat interna» (§8.4, pàg. 80).
- NGL: «Los grupos sintácticos son estructuras articuladas en torno a su núcleo, que admite diversos modificadores y complementos. Sin embargo, no es obligatorio que los lleven, por lo que pueden constar de una sola palabra, como en *Lo hará Alicia*» (§1.5.1b, pàg.13). «Aceptan hoy muchos gramáticos, como se hace aquí, el término *grupo* (o sus equivalentes *frase* y *sintagma*) para designar también unidades formadas por un solo elemento, lo que recuerda en parte el empleo que se hace en lógica y en matemática del concepto de 'conjunto'» (§1.11b, pàg. 58).

4.4. LES PROPIETATS SECUNDÀRIES DEL NUCLI

Ara que ja hem caracteritzat els dos conceptes i hem vist que són interdependents, comentarem tres efectes sintàctics que es desprenen de les tres propietats bàsiques del nucli. Estos efectes sintàctics diem que conformen les propietats secundàries del nucli, i ho són perquè no són constitutives del nucli, sinó consecutives.

La primera propietat secundària del nucli és una conseqüència directa de la primera propietat bàsica: la precedència. Com que el nucli és anterior al modificador, és lògic que la distribució dels constituents siga esta: «nucli + modificador»; no debades, diem *taula blanca* i no **blanca taula*. Esta propietat es complix escrupolosament en les llengües romàniques, però no sempre; en el cas que una construcció seguixca l'orde excepcional («modificador + nucli»), bé haurem d'explicar per quines causes concretes no es complix eixa propietat. Per exemple, la construcció *una taula* no seguix eixe orde (ho explicarem més avant), i sabem que, al costat de la construcció *taula gran*, existix la construcció

gran taula. Explicar esta qüestió, però, s'aparta dels objectius del treball. De la mateixa manera, no és este el treball adequat per a aclarir per què hi han llengües que no seguixen la distribució lògica, com ara l'anglés, que fa *white table*.

Anem a la segona propietat secundària del nucli, que deriva de la propietat de la immanència. Ja hem vist que el nucli és el constituent que existix per ell mateix i, per consegüent, no depén de cap modificador; en canvi, el modificador necessita el nucli per a existir, per la qual cosa diem que depén d'ell. Recordem-ho: la taula existix independentment del color; en canvi, el color blanc no existix fora dels objectes que són blancs. És per això que la relació sintàctica que hi ha entre el nucli i el modificador és de *subordinació*: el modificador està subordinat al nucli, és a dir, està en un orde inferior al nucli (*sub-ordinat*), i depén sintàcticament d'ell.

Però la immanència del nucli no només té efectes sintàctics (la subordinació), sinó que també té efectes morfològics en moltes llengües, com ara les romàniques. Resulta que el modificador, com a conseqüència de la subordinació, pot adoptar les mateixes formes de gènere i nombre que té el nucli. Este fenomen morfològic de naturalesa sintàctica es coneix amb el nom de *concordança*, i diem que el modificador pot concordar en gènere i nombre amb el nucli. Per exemple, en la construcció *taula blanca*, l'adjectiu *blanca*, que fa de modificador, té les mateixes formes de gènere i nombre (femení i singular) que el nom *taula*, que fa de nucli. Notem que, si el nucli està en plural (*taules*), el modificador, en concordança, també estarà en plural (*blanques*).

Finalment, anem a la tercera propietat secundària del nucli, que deriva de la propietat de la permanència. Ja hem vist que el nucli conserva sempre les seues propietats sintàctiques, és a dir, que seguix sent nucli a pesar del modificador (o gràcies a ell). Recordem-ho: la taula, independentment de la qualitat que tinga, seguix sent una taula. L'efecte d'esta propietat és lògic: la construcció té sempre les mateixes propietats sintàctiques que el nucli, de manera que és una «projecció» o una «extensió» del nucli (en paraules del NGLC). Per exemple:

si resulta que el nom *taula* és el nucli de la construcció *taula blanca* i hem dit que les propietats sintàctiques del nucli perduren, consegüentment conclourem que la construcció *taula blanca* és nominal perquè té les mateixes propietats que el nom. Efectivament, amb l'adjunció del color blanc, la taula no deixa de ser el que és: una taula. Per la seua banda, les propietats sintàctiques de l'adjectiu desapareixen: el contingut semàntic de l'adjectiu s'afeg al del nom sense alterar la naturalesa de la construcció.

Propietats secundàries del nucli

1. *Distribució*: el nucli precedix generalment el modificador.
2. *Relació*: el modificador depén sintàcticament del nucli (relació de subordinació); la conseqüència morfològica és la concordança.
3. *Projecció*: la construcció té les mateixes propietats sintàctiques que el nucli.

4.5. ELS MODIFICADORS DEL NOM

Ja hem vist de quina manera tan simple creem els noms (§3.2), com per exemple *taula*: classifiquem en una espècie els éssers del nostre entorn que intuïm que tenen característiques comunes, de manera que usem un nom per a qualsevol membre d'una mateixa espècie. Aleshores, si el nom *taula* es referix a totes les taules, ¿com ho fem per a referir-nos a una taula concreta? Bona pregunta. L'operació que fem és afegir al nom *adjectius*, paraula que prové de *ad-* ('al costat') i *-jectiu* ('tirat') i significa 'tirat al costat' (al costat del nucli, clar). Els adjectius tenen la missió d'especificar el nom per a saber a quin ésser concret

ens referim. El nom *taula* representa totes les taules, mentres que, si diem *taula blanca*, ens referim a una taula específica. En definitiva, quan afegim un accident a una substància, fem l'operació contrària a la creació dels noms: anem de l'espècie a l'ésser, procés que s'anomena *especificació* (o restricció). Així, els adjectius són especificadors perquè fan que un nom (el *nucli*) remeta a éssers específics del món, per això diem que fan la funció de *modificadors especificadors*, o senzillament *modificadors del nom*.

Creació de noms	Especificació o restricció
de l'ésser a l'espècie <i>taula</i>	de l'espècie a l'ésser <i>una taula / taula blanca</i>

Havíem definit l'adjectiu com a la «categoria que representa les quantitats i les qualitats dels éssers». Estos dos accidents no apareixen junts: no diem **taula una blanca* ni **taula blanca una*. La quantitat la diem abans del nom (*una taula*), mentres que la qualitat la diem després del nom (*taula blanca*). No explicarem ací per què la quantitat precedeix la qualitat. La idea que interessa ara és vore que, siga com siga, la construcció sempre està formada per un nucli més un modificador: *una [taula] > [una taula] blanca*.

Modificadors del nom	
quantitatius	qualificatius
modificador + [nucli] <i>una [taula]</i>	[nucli] + modificador <i>[una taula] blanca</i>

La construcció elemental està formada per un adjectiu més un nom, com per exemple *una taula*. Molts manuals consideren que estes paraules que van davant del nom formen una categoria sintàctica a banda, que anomenen *determinants*, però en realitat són adjectius, tal com ho corroboren els diccionaris (aquell *adj.*). Estos adjectius van davant del nom i fan la funció de modificador; en concret, els anomenem *modificadors quantitatus* i, a diferència dels qualificatius, són sintàcticament obligatoris davant dels noms comuns. Poden ser de dos classes: bàsics i determinatius.

- a) Els adjectius *quantitatus bàsics* expressen una quantitat definida (els numerals: *un, dos, tres...*) o indefinida (els indefinits: *molt, poc, massa...*).
- b) Els adjectius *determinatius* expressen que el receptor coneix l'ésser de què parla l'emissor, i són l'article (*el*) i els demostratius (*este, eixe i aquell*). No comptem ací els possessius, perquè en realitat són adjectius qualificatius (*la seua taula = la taula d'ell*). Notem que els determinatius són quantitatus, però la quantitat és implícita: si un emissor diu *aquelles taules*, el receptor sap quantes taules hi han i quines són (les taules són determinades).

modificadors quantitatus			
bàsics		determinatius	
definites (o numerals)	indefinites	article	demostratius
<i>un, dos, tres...</i>	<i>molt, poc...</i>	<i>el</i>	<i>este, eixe...</i>

Esta divisió entre quantitatus bàsics i determinatius és molt pertinent. Observem que, quan l'emissor diu *dos taules* o *moltes taules*, el receptor no sap

exactament a quines taules es referix (les taules són *indeterminades*). En canvi, quan diu *les taules* o *aquelles taules*, el receptor sap a quines taules fa referència (les taules són *determinades*).

5. CONSTRUCCIONS AMB DOS NOMS

5.1. LA PREPOSICIÓ

Com ja hem vist, la construcció sintàctica elemental està formada per un nom, que fa de nucli, i un adjectiu, que fa de modificador. Però l'adjectiu no és l'única categoria que pot modificar el nom: també pot modificar-lo un altre nom. Ara bé: mentres que l'adjectiu s'unix directament al seu nucli, sense cap intermediari (*taula blanca*), un nom no pot modificar un altre nom sense un element d'unió (**taula plàstic*). En les llengües romàniques, per a aconseguir que un nom en modifique un altre, ha d'intervindre una preposició (en este cas, *de*): *taula de plàstic*. En l'exemple, el nom *plàstic* indica de quina matèria està feta la taula de què parlem. Observem que el nom *taula* és el nucli (el constituent modificat) i el nom *plàstic* és el modificador. Ara bé: ¿quina funció fa la preposició *de*? ¿És nucli, és modificador o és una altra cosa? Per a respondre la pregunta, ens remuntarem a l'origen de les preposicions, que és paral·lel a la formació de les llengües romàniques.

Resulta que una construcció com *Mare de Déu*, que està formada per tres paraules, en llatí clàssic s'expressava per mitjà de dos paraules: *Mater Dei*. Es sabia que el segon nom modificava el primer perquè el nom *Deus* adoptava la forma *Dei*, és a dir, que el modificador s'expressava de forma sintètica, com si fóra un adjectiu, però amb una terminació especial (*de-i*) coneguda com a cas

genitiu. Ara bé, en el procés de formació de les llengües romàniques, el modificador va començar a expressar-se de forma analítica, és a dir, es va crear un grup de paraules per a indicar la modificació (*Dei* → *de Déu*), cosa que va iniciar la fi de les declinacions llatines. Eixa nova categoria sintàctica rep el nom de *preposició* precisament per això, perquè es posiciona davant del nom que fa de modificador (*pre-posició*), al revés de com ho feia el llatí, que indicava que un nom era modificador per la posposició d'una terminació especial. En síntesi, podem concloure que la preposició, en paraules del professor Abelard Saragossà, «és la categoria sintàctica que permet que un constituent nominal esdevinga modificador d'un altre constituent nominal» (2003:41). Tanmateix, vorem més avant que eixa definició té dos problemes.

Ara ja podem respondre la pregunta que havíem formulat: ¿quina funció sintàctica fan les preposicions? La resposta ja la va donar Saragossà fa uns quants anys: «la preposició és una categoria sintàctica relacionant, com ha dit sempre la tradició europea» (1994:147). En efecte, la preposició no és ni nucli ni modificador, sinó que simplement relaciona dos constituents nominals: el que fa de nucli és l'*antecedent* de la preposició i el que fa de modificador és el *consegüent*. En la construcció *taula de plàstic*, el nom *taula* és el nucli, el nom *plàstic* és el modificador i la preposició *de* no és ni nucli ni modificador, sinó que relaciona *plàstic* amb *taula*. Passa el mateix en la construcció *plats i gots*, en què el nom *plats* és el nucli, el nom *gots* és el modificador i la «conjunció» *i* relaciona els dos noms. Esta propietat sintàctica de la preposició té un efecte lèxic, i és que el contingut semàntic de la preposició incidix sobre el contingut semàntic dels dos constituents relacionats. Per exemple, en la construcció *café amb llet*, la preposició informa que la llet és l'agregant i el café és l'agregat. Per una altra banda, notem que el nom subordinat amb una preposició equival sintàcticament a un adjectiu, com apunta Saragossà: «sintàcticament, la construcció *casa del cantó* equival a *casa cantonera*, *corona d'or* equival sintàcticament a *corona àuria*, etc.» (2003:42).

Definició de *preposició*

Categoria sintàctica que estableix una relació entre dos constituents d'una construcció, de manera que sempre fa la funció de nexa.

5.2. EL NEXE

Se'ns obri ara una qüestió terminològica. Si hem convingut que la preposició fa una funció sintàctica en la construcció, però no fa de nucli i no fa de modificador, bé haurem de batejar este concepte de la teoria sintàctica amb un nom. Alguns autors han proposat el terme *nexe*, ja que estableix la relació o *connexió* del modificador amb el nucli. Pensem que el terme és pertinent, per això l'usarem a partir d'ara en el treball. La condició, però, és que l'hem de fer servir amb propietat, per això ja podem proposar-ne una definició. Advertim, però, que el nexe és una funció com la de nucli i la de modificador, però no podem considerar-lo un constituent, ja que en les construccions només n'hi han dos (el nucli i el modificador), els quals són el correlat sintàctic de la subtància i l'accident, com ja hem dit.

Definició de *nexe*

Funció que fa la preposició en la construcció sintàctica, que consisteix en relacionar el modificador amb el nucli, de manera que el seu contingut semàntic incidix sobre els dos constituents relacionats (l'antecedent i el conseqüent).

El camí teòric que hem seguit ens permet arribar a resoldre una incògnita molt profunda: ¿per quin motiu existixen les preposicions? O dit d'una altra manera: ¿per què en les construccions *café amb llet* i *plats i gots* els constituents es relacionen per mitjà d'un nexa (*amb* i *i*) i en la construcció *café descafeïnat* els constituents es relacionen sense nexa? La clau està en la naturalesa de les paraules relacionades, és a dir, en la seua categoria. Així, quan els constituents relacionats són de la mateixa categoria i, per tant, són sintàcticament iguals, necessiten obligatòriament la participació del nexa, ja que, en cas contrari, hi haurien juntes dos paraules de la mateixa categoria i no sabríem quina relació hi ha entre elles; per exemple, si diguérem **café llet*, no sabríem si el nom *llet* és modificador o és nucli, és a dir, no sabríem si el nom *llet* està subordinat al nom *café* o hi està coordinat. Per contra, quan els constituents relacionats són de categories diferents i, per tant, no són sintàcticament iguals, no necessiten la participació del nexa, perquè la relació només pot ser de subordinació; per exemple: en la construcció *café descafeïnat*, com que es relacionen dos categories diferents (un nom i un adjectiu) i el nom és sintàcticament superior a l'adjectiu perquè representa la substància, el nom només pot ser nucli i l'adjectiu només pot ser modificador.

La caracterització que hem fet explica que la paraula *nexa* aparega necessàriament en la definició de *coordinació*, mentre que eixe terme no apareix en la definició de *subordinació*. Efectivament, com hem vist, el modificador es pot subordinar al nucli amb nexa (*taula de plàstic, café amb llet*) o sense nexa (*taula blanca, café descafeïnat*), segons si els constituents són iguals o no ho són; en canvi, com que la coordinació sempre és entre iguals, sempre necessita la participació del nexa. Justament perquè la coordinació és entre iguals, a més dels noms (*plats i gots*), es poden coordinar els adjectius (*bo però amarg*) i els verbs (*entrar o sortir*). En canvi, les preposicions no es poden coordinar precisament perquè són categories relacionants, per això no diem **amb o sense llet*, sinó *amb llet o sense (llet)*.

Subordinació	
Sense nexa: els constituents són sintàcticament diferents. <i>café descafeïnat</i>	Amb nexa: els constituents són sintàcticament iguals. <i>café amb llet</i>
Coordinació	
Amb nexa: els constituents són sempre sintàcticament iguals. <i>café i llet</i>	

5.3. LA «CONJUNCIÓ»

Com hem vist, la definició que hem fet del concepte *preposició* no ens ha causat problemes teòrics. Al contrari: ens ha permés tractar conjuntament dos construccions sintàcticament semblants: *café amb llet* i *plats i gots*. En canvi, la major part d'obres lingüístiques, inclosos els diccionaris, fan una distinció entre preposicions i conjuncions. Agafem, per exemple, la gramàtica de l'Acadèmia (GNV) i mirem com definix els dos conceptes hipotètics.

- «Les preposicions formen una classe de paraules que es caracteritzen, [...] sintàcticament, pel fet d'establir relacions entre el terme al qual s'anteposen i un altre element sintàctic» (§26.1, pàg. 196).
- «Les conjuncions formen una classe de paraules que es caracteritzen, [...] sintàcticament, pel fet d'enllaçar oracions o constituents d'una oració o d'un sintagma» (§34.1, pàg. 317).

Observem, en primera instància, que les dos definicions estan bastant separades físicament: una està en la pàgina 196 i l'altra està en la 317. Pel que fa al contingut, veem que la funció que fan preposicions i «conjuncions» és la mateixa, si entenem que «establir relacions» i «enllaçar» són expressions sinònimes. L'única diferència teòrica que els separa és la naturalesa dels constituents relacionats: les preposicions relacionarien «el terme» i «un altre element lingüístic», mentres que les «conjuncions» relacionarien «oracions» o «constituents d'una oració o d'un sintagma». Tanmateix, la definició no és vàlida perquè no és aplicable: per un costat, totes les preposicions serien «conjuncions» perquè totes «enllacen constituents d'un sintagma» (*café amb llet*); per l'altre costat, una paraula com *i* tindria propietats tant de les preposicions (*plats i gots*) com de les «conjuncions» (*El pare cuina i el fill servix*); i, finalment, una paraula com *abans* seria ara una preposició, ara una conjunció i ara un adverbí, com advertia Abelard Saragossà en 2003 (§1.2.4, pàg. 35).

Consegüentment, caldria que la comunitat científica es decidira a batejar la categoria amb un nom, concretament amb el nom *preposició*, i que usara el concepte *conjunció* com a terme oposat de *disjunció*. Així, podem dir que la preposició *i* estableix una conjunció (els constituents relacionats es sumen), mentres que la preposició *o* estableix una disjunció (els constituents que relaciona s'exclouen). Notem que estes dos paraules oposades (*i/o*) són paral·leles a dos paraules també oposades però no relacionants (*sí/no*).

conjunció	disjunció
<i>café i llet</i>	<i>café o llet</i>

Amb esta proposta, aconseguiríem millorar la teoria sintàctica, simplificar-la i, en últim terme, fer-la coherent i comprensible, que d'això es tracta. Per a

començar, evitariem que professors i alumnes s'hagueren d'enfrontar al maldecap estèril de dividir paraules com *durant*, *mentres* i *però* en preposicions (*durant*) o «conjuncions» (*mentres* i *però*²). En comptes d'això, seria més pertinent classificar les preposicions en subordinants (*durant* i *mentres*) i coordinants (*però*). Eixa caracterització es podria fer explícita en els diccionaris, on *durant* i *mentres* anirien acompanyats de la marca «prep. sub.» i *però* aniria acompanyat de la marca «prep. co.».

Classificació actual	Classificació proposada
1. prep.: <i>durant</i> 2. conj.: <i>mentres</i> i <i>però</i> ²	1. prep. sub.: <i>durant</i> i <i>mentres</i> 2. prep. co.: <i>però</i>

5.4. EL «SINTAGMA PREPOSICIONAL»

No podem seguir avant sense comentar una concepció esbiaixada que apareix ara sí ara també en les gramàtiques i els manuals de llengua actuals: el concepte *sintagma preposicional*. És el terme que usen els quatre llibres que hem analitzat cap al principi del treball (§2.2). Mirem què en diuen tres d'ells.

- GNV: «La unitat sintàctica formada per la preposició i el seu complement rep el nom de *sintagma* (o *grup*) *preposicional*. En el sintagma preposicional *a la matinada*, *a* és la preposició, i *la matinada*, el complement (o terme) de la preposició» (§26.1, pàg. 196).
- NGLE: «Más polémico es el grupo preposicional, que se usa para designar unidades como *hacia el cielo* o *desde que te conozco*. La preposición (*hacia*,

desde) no puede prescindir en ellas de su término (*el cielo, que te conozco*). En razón de esta limitación entienden algunos gramáticos del español que la preposición no puede ser el núcleo de estas unidades. Otros sostienen, por el contrario, que el criterio de la supresión no es determinante [...]» (§1.5.1, pàg. 12).

- VLL: «El sintagma preposicional està format per una preposició seguida d'un sintagma nominal» (pàg. 231).

Si apliquem la teoria que hem anat desenvolupant fins al moment, conclourem que el concepte *sintagma preposicional* és fals. L'error teòric és de base: els fragments anteriors analitzen només una part de la construcció i ens la venen com si fóra una construcció autèntica. Així, en compte d'analitzar la construcció *café amb llet*, prenen només *amb llet*, sense el nucli, i els fan passar per una construcció inexistent en què el nucli seria *amb*. Els resultats d'eixa premissa falsa, consegüentment, contravindran els tres principis teòrics que hem vist: el nucli de la construcció elemental és el nom (no pot ser mai una preposició), la preposició fa de nexa (no pot fer mai de nucli) i un nom pot modificar un altre nom per mitjà d'una preposició (els noms no modifiquen mai preposicions).

Al capdavant, si les obres que usen el terme *sintagma preposicional* hagueren intentat aplicar la seua definició de nucli a l'hipotètic nucli del SP, haurien vist que no és aplicable perquè partixen d'un error: *amb llet* no és una construcció, sinó que la construcció és en realitat *café amb llet*. De fet, resulta sospitosos que cap dels tres fragments anteriors s'haja atrevit a afirmar que la preposició seria el nucli de l'hipotètic «sintagma»; no debades, un d'ells diu que és un concepte «polèmic». Molt probablement, la causa de l'error radica en haver interpretat malament el concepte *complement*: en comptes d'usar-lo com a sinònim de *modificador*, que és un concepte sintàctic, s'usa com a sinònim

de *constituent regit* (o *terme*), que és un concepte semàntic. És per eixe motiu que en el treball ens decantem per designar el concepte oposat a *nucli* amb el nom de *modificador*, i descartem el nom *complement* perquè pot portar a confusions. De fet, en els instituts seguim ensenyant que, en la construcció *café amb llet*, les paraules *amb* i *llet* serien el «complement del nom», la qual cosa, a més de ser falsa, no servix per a entendre com formem les construccions sintàctiques: en realitat, com ja hem dit, *llet* és el modificador, mentres que *amb* és el nexa.

Concepció errònia: «sintagma preposicional»	Concepció proposada: construcció nominal regular
<p style="text-align: center;"><i>[amb] llet</i> [nucli] + modificador</p>	<p style="text-align: center;"><i>[café] amb (llet)</i> [nucli] + nexa + (modificador)</p>

Finalment, vist que el terme «sintagma» s'aplica de forma esbiaixada, és necessari proposar una definició del concepte *construcció* que descriga les seues propietats amb precisió. Com bé diu el mestre Abelard Saragossà (2014), els dos principis elementals de la metodologia de la ciència són «definir els conceptes que usem» i «aplicar les definicions» (§4.1, pàg. 223).

Definició de <i>construcció</i>
<p>Estructura sintàctica mínima formada per dos constituents («nucli + modificador»), els quals estan relacionats amb un nexa quan són sintàcticament idèntics.</p>

6. CONSTRUCCIONS DERIVADES

6.1. LA RECURSIVITAT

El professor Abelard Saragossà definix la recursivitat així en la seua gramàtica del 2003: la recursivitat consistix en «processos que es tornen a aplicar i, com a conseqüència, produïxen construccions progressivament més grans sense que canvie la naturalesa teòrica d'eixes construccions». Ho entendrem amb un exemple. Trobem una manifestació de la recursivitat en la formació de paraules: per exemple, afegint el nexa *-t-* i el modificador *-er* a la paraula primitiva *café*, hem format la paraula derivada *cafeter*; i afegint el modificador *-ia* a eixa paraula derivada, hem format la segona paraula derivada: *cafeteria*. El principi de la recursivitat en les paraules és el següent: podem crear paraules derivades a partir de paraules derivades. La construcció, per tant, es fa progressivament més gran (*café* > *cafeter* > *cafeteria*), però el resultat és sempre el mateix: sempre hi ha una paraula nova derivada d'una altra paraula.

Igual que en la formació de paraules, en la formació d'oracions també hi han diverses manifestacions de la recursivitat, de les quals només tractarem ací les dos fonamentals. El primer principi de la recursivitat en les construccions és el següent: podem crear construccions derivades a partir de construccions simples. Per exemple: afegint el nexa *de* i el modificador *plàstic* a la construcció primitiva *taula blanca*, creem la construcció derivada *taula blanca de plàstic*; i afegint el modificador *preciosa* a eixa construcció derivada, creem la segona construcció derivada: *taula blanca de plàstic preciosa*. Un altre exemple és *café amb llet descafeïnat boníssim*.

Principi de recursivitat sintàctica

Podem crear construccions derivades a partir de construccions simples. Exemple: *café amb llet* > *café amb llet descafeïnat* > *café amb llet descafeïnat boníssim*.

Notem que la recursivitat no contravé per a res la definició que hem fet de *construcció*, sinó que la verifica. Encara que, aparentment, la construcció *café amb llet descafeïnat boníssim* pareix que estiga formada per més de dos constituents, en realitat segueix tenint-ne dos: un nucli (*café amb llet descafeïnat*) i un modificador (*boníssim*). Només hem de tindre en compte que cada construcció derivada que creem serà el nucli del modificador qualificatiu que afegirem. En altres paraules: estes construccions derivades s'organitzen de dins cap a fora, com les capes d'una ceba, i cada capa és una construcció amb el seu nucli i el seu modificador. Així, en la construcció *café amb llet*, que és la construcció primitiva, el nucli és *café*; en la primera construcció derivada *café amb llet descafeïnat*, el nucli és *café amb llet*; i en la segona construcció derivada *café amb llet descafeïnat boníssim*, el nucli és *café amb llet descafeïnat*. I així podríem anar afegint modificadors qualificatius fins a crear construccions derivades progressivament més grans, encara que, generalment, no passem de la segona construcció derivada, com en la formació de paraules derivades.

No cal dir que totes les construccions derivades sempre són nominals per la propietat de la projecció del nucli (§3.3): «la construcció té les mateixes propietats sintàctiques que el nucli»; de fet, la paraula que es repeteix en totes les construccions derivades és el nom inicial, que és el nucli primitiu. Per tant, si *taula blanca* és una construcció nominal perquè el nucli és un nom, la construcció *taula blanca de plàstic* segueix sent nominal perquè el nucli (*taula blanca*) és una construcció nominal. Afegim els modificadors que afegim, la construcció serà sempre nominal, concretament un nom qualificat. Per una altra part, observem que els modificadors qualificatius s'ordenen, en general, de les qualitats més internes i objectives a les qualitats més externes i subjectives: en la construcció *café amb llet descafeïnat boníssim*, el primer modificador (*llet*) aporta una qualitat visible, el segon (*descafeïnat*) aporta una qualitat invisible, i el tercer (*boníssim*) aporta l'opinió de l'emissor.

Paraules derivades	Construccions derivades
paraula primitiva: <i>café</i> 1. <i>cafeter</i> 2. <i>cafeteria</i>	construcció primitiva: [<i>café</i>] amb llet 1. [<i>café amb llet</i>] <i>descafeïnat</i> 2. [<i>café amb llet descafeïnat</i>] <i>boníssim</i>

Per desgràcia, esta concepció concèntrica de les construccions sintàctiques no poden arribar a vore-la els alumnes de llengua per la metodologia d'anàlisi d'oracions que impera en les aules i la falta de reflexió lingüística. Hui en dia, una construcció nominal com l'anterior s'analiza ortodoxament de la manera següent:

café amb llet descafeïnat boníssim

n. (N) SP (CN) adj. (CN) adj. (CN)
 SN

No cal dir que reduir tota l'explicació que hem fet a eixa representació gràfica és una operació molt *descafeïnada*.

6.2. EL «SINTAGMA ADJECTIVAL»

Ara mirem com es tracta el concepte «sintagma adjectival» en una part de les obres lingüístiques actuals. Avancem que en la pròxima secció conclourem que el concepte, que anomenarem *construcció adjectival*, és pertinent, però ara vorem que no és aplicable a certes expressions. Així, segons dos dels

quatre manuals que hem pres de referència, les expressions següents serien «sintagmes adjectivals»: *digne de respecte* (GCC:1077) i *bo per a la diabetis* (GNV:80). Això implica fer una excepció en la teoria que hem exposat, ja que no hem vist cap construcció en què l'adjectiu, que aporta la informació accidental, siga el nucli. És a dir: si considerem que l'expressió *digne de respecte* és una construcció i que és adjectival, aplicant la teoria, resulta que el nucli és *digne* (un adjectiu). Aleshores tenim un dilema: o bé és que ens hem equivocat en la teoria i l'hem de rectificar, o bé és que *digne de respecte* no és en realitat una construcció.

No és només que la teoria no estiga equivocada, sinó que és eixa teoria que hem bastit la que ens permet concloure que l'expressió *digne de respecte* no és en realitat una construcció. Com passava en el concepte «sintagma preposicional», l'error teòric és de base: els fragments anteriors analitzen només una part de la construcció i ens la venen com si fóra una construcció autèntica. Així, en comptes d'analitzar la construcció completa (per exemple: *home digne de respecte*), prenen només *digne de respecte*, sense el nucli, i fan passar eixes paraules per una construcció inexistent en què el nucli seria una categoria no substancial: l'adjectiu. Tombant i girant, veem que, darrere d'un hipotètic «sintagma adjectival», s'amaga una construcció nominal regular, que nosaltres hem convingut en anomenar *construcció derivada*. Així és: *home digne de respecte* és una construcció derivada d'una construcció primitiva: *home digne*.

<p>Concepció errònia: «sintagma adjectival»</p>	<p>Concepció proposada: construcció nominal regular</p>
<p><i>[digne] de (respecte)</i> [nucli] + nexa + (modificador)</p>	<p>1. <i>[home] digne</i> 2. <i>[home digne] de respecte</i></p>

6.3. MODIFICADORS DE MODIFICADORS

Hem vist una manifestació de la recursivitat, i és que podem crear construccions derivades a partir de construccions derivades. Doncs bé: resulta que hi ha una segona manifestació de la recursivitat en la sintaxi, i consistix en la possibilitat que un modificador tinga modificadors propis, procés que comporta que el modificador esdevé nucli d'una construcció. Per exemple: en *café amb llet*, el nom *llet* és un modificador de *café*; però, en *café amb llet de vaca*, el nom *llet* té un modificador propi; i, en *café amb llet de vaca dels Pirineus*, el nom *vaca* ha adquirit un modificador propi. Siga com siga, el resultat dels tres processos és un nom qualificat: [*café*] amb [(*llet*)] de [(*vaca*)] dels (*Pirineus*). També hi ha recursivitat en la coordinació: [*café*] dolç o amarg, [*taula*] blanca, redona i gran.

Manifestacions sintàctiques de la recursivitat	
1. Un nom pot tindre diversos modificadors	<i>café amb llet descafeïnat boníssim</i>
2. Un modificador pot tindre modificadors propis.	<i>café amb llet de vaca dels Pirineus</i>

6.4. CONSTRUCCIONS NO NOMINALS

Les construccions que hem estudiat fins ara són totes nominals. El nucli sempre és un nom (*café*), que representa els éssers d'una espècie. Del nom passem a un nom actualitzat (*este café*) o a un nom qualificat (*este café amb llet*), que

representa algun membre de l'espècie: el subjecte. Finalment, passem al subjecte predicat (*este café amb llet està molt bo*), que representa fets.

Tot i això, el nucli d'una construcció pot no ser un nom. Es tracta del tercer principi de la recursivitat: cada classe de modificador del nom pot ser nucli d'una construcció. Les paraules que modifiquen són els quantitatius indefinits (*molt, poc, prou, massa...*), que anomenem *intensificadors*. Les paraules modificades (els nuclis) són els quantitatius (*molt poc*), els qualificatius (*molt bo*), els verbs en un temps (*crema molt*) i els circumstancials o adverbials (*molt lentament*). Notem que en les construccions verbals, el modificador va després del nucli: [*crema*] *molt*.

Construccions no nominals			
adjectivals			verbals
quantitatives	qualitatives	circumstancials	
<i>molt [poc]</i>	<i>molt [bo]</i>	<i>molt [lentament]</i>	[<i>crema</i>] <i>molt</i>

Entre els nuclis nominals i els no nominals hi han tres diferències. En primer lloc, els nuclis nominals poden tindre quatre classes diferents de modificadors, mentre que els nuclis no nominals poden tindre només una classe de modificadors (els intensificadors). En segon lloc, és possible que el nucli nominal tinga més d'un modificador (*café amb llet descafeïnat boníssim*), mentre que els nuclis no nominals només en poden tindre un (*molt bo*). I, en tercer lloc, els modificadors dels nuclis nominals poden ser obligatoris i opcionals, mentre que els modificadors de nuclis no nominals sempre són sintàcticament opcionals.

6.5. EL PRONOM

Les construccions nominals que hem estudiat fins ara tenen sempre un nucli i un modificador, però també poden estar formades per un nom a seques, com ara un pronom. El pronom no és una categoria, sinó que és una classe especial de nom que equival a una construcció nominal determinada. Sintàcticament, funciona com a un nom propi. Els noms propis no es referixen a una espècie, com els comuns, sinó a un individu i, per tant, no necessiten modificadors. És el cas de *Paula*, que equival a la construcció 'eixa xica', o *València*, que equival a 'el cap i casal'. Passa el mateix amb els pronoms: per exemple, *ella* equival a 'eixa xica', i *això* equival a 'eixa cosa'. Veem, per tant, que els noms propis i els pronoms no tenen modificadors.

Definició de *pronom*

Classe especial de nom que equival a una construcció nominal determinada.

7. L'ORACIÓ BÀSICA

7.1. EL SUBJECTE

Fent un repàs de la teoria sintàctica que hem desplegat fins ara, veem que, en síntesi, les paraules d'una llengua corresponen a quatre categories, que corresponen a la substància i als accidents.

Categories sintàctiques	
constituents	nom: representa els éssers d'una espècie
	adjectiu: representa les quantitats i les qualitats
	verb: representa els canvis i les permanències
relacionant	preposició: relaciona constituents

Les paraules poden fer tres funcions.

Funcions sintàctiques	
constituents	nucli: funció que fa el nom
	modificador: funció que fa l'adjectiu o un nom subordinat amb preposició
relacionant	nexe: funció que fa la preposició

I els modificadors del nom poden ser de tres classes.

Modificadors del nom		
quantitatius (obligatoris)		qualificatius (opcionals)
quantificadors	determinatius	<i>taula blanca de plàstic</i>
<i>dos taules</i>	<i>les taules</i>	

Estos conceptes expliquen com construïm la part bàsica de les oracions: el *subjecte*. Quan volem expressar un pensament, la primera cosa que fem és delimitar la part del món sobre la qual hem de parlar. Així, el subjecte pot ser una construcció nominal primitiva (*les taules*) o derivada (*les taules blanques de plàstic*), i també pot ser un nom propi (*Jordi*) o un pronom (*ell*).

Definició de <i>subjecte</i>
Part bàsica de l'oració formada per un constituent nominal que es referix a l'ésser sobre el qual vol parlar l'emissor.

7.2. LA PREDICACIÓ

Una vegada que l'emissor ha elaborat el constituent que expressa de quin ésser vol parlar al receptor (el subjecte), ha d'afegir al subjecte un *verb en un temps*, i el resultat és una *oració*. El verb assenyala el canvi o la permanència que experimenta el subjecte. El temps indica en quin període de temps es produïx el canvi o es manté la permanència. El verb i el temps van units en les llengües per la raó que

no podem saber si un ésser canvia o perdura sense comparar-lo en dos moments de la seua existència. Per exemple, la construcció *Esta taula blanca destorba* és una oració perquè té un subjecte (*esta taula blanca*) i un verb en un temps (*destorba*).

Formació bàsica de l'oració	
nom determinat	<i>esta [taula]</i>
nom qualificat	<i>[esta taula] blanca</i>
subjecte predicat (oració)	<i>[esta taula blanca] destorba</i>

El verb no forma part del subjecte, sinó de la segona part de l'oració, que s'anomena *predicació* o *predicat*. Es diu així perquè el verb *predica* sobre el subjecte, és a dir, afirma o nega alguna cosa del subjecte, per això diem que l'oració és bàsicament un *subjecte predicat*.

Definició de <i>predicació</i>
Part de l'oració que diu alguna cosa del subjecte i està formada com a mínim per un verb en un temps.

7.3. EL VERB

Quan diem que *la taula blanca destorba*, el verb *destorba* es referix a la taula blanca. Per tant, si el verb parla del subjecte, el verb és modificador del subjecte. Esta idea no és gens innovadora, sinó que respon a la definició històrica de

la predicació. La gramàtica grecollatina, representada per Plató i Aristòtil, considerava que l'oració, anomenada *logos*, està formada per dos elements: l'ónoma, associat al nom, i el *rhema*, que significa 'cosa que u diu' i es tradueix com a *verb*. En parla Aristòtil en el tractat *De la interpretació*, en el qual atribueix al *rhema* dos característiques privatives: per un costat, conté temps i, per l'altre, diu sempre alguna cosa d'una entitat que anomena *subjecte*. A continuació, el filòsof grec afig que el *rhema* no pot existir sense l'ónoma: diu que «no està malalt» no és un *rhema* (o és un *rhema* indefinit) perquè no es referix a cap subjecte. Este raonament lògic és la base de la teoria lingüística tradicional, que estableix que l'oració està formada per un *subjecte* més un *predicat*. Ho van formular així els nostres principals gramàtics del segle xx: Pompeu Fabra (1918), Jeroni Marvà (1937), Manuel Sanchis Guarner (1950) i Enric Valor (1977).

Tanmateix, la lingüística actual s'ha separat de la concepció tradicional i considera que, «com a norma, les oracions estan integrades per un sintagma nominal que funciona com a subjecte i per un sintagma verbal que funciona com a predicat» (GNV: § 8.5, pàg. 81). Això implica que l'oració té dos nuclis: el nom és el nucli del «sintagma nominal» que fa de subjecte, i el verb és el nucli del «sintagma verbal» que fa de predicat. ¿Però pot ser que una construcció tinga dos nuclis? ¿Pot ser que l'oració siga una construcció irregular? ¿Pot ser que el verb siga nucli? Si el verb és nucli, d'acord amb la definició de nucli, això vol dir que no pot existir la taula blanca sense l'acció de destorbar; només existiria la taula blanca quan destorbara. ¿Això és possible? La taula blanca també pot lluir, agradar, ser útil... En canvi, si el nucli és el nom, això vol dir que no pot existir l'acció de destorbar sense un ésser (*la taula blanca*) que destorbe; només existix el destorb quan hi ha un ésser, cosa més lògica. Per tant, l'oració és una construcció nominal regular: el nucli és el subjecte, mentres que el verb el modifica, és a dir, aporta una idea accidental. Quan diem *La taula blanca destorba*, la taula, tot i destorbar (i ser blanca), no deixa de ser una taula (ni deixa de ser blanca).

concepció errònia	concepció tradicional
SN + SV [nucli] + [nucli] <i>[La taula blanca] [destorba]</i>	[subjecte] + predicació [nucli] + modificador <i>[La taula blanca] destorba</i>

La teoria actual imperant no només considera que l'oració seria la unió d'un SN i un SV, idea que hem vist que és errònia, sinó que, a més, considera que, entre el nom i el verb, el nucli de l'oració és el verb. Mirem com ho expressa la gramàtica de l'Acadèmia: «El verb sol construir la base del predicat, ja que aporta el seu significat bàsic i presenta els morfemes flexius que articulen la relació entre el subjecte i el predicat. En este cas, es pot afirmar que el verb és el nucli lèxic i gramatical de l'oració. Pel fet de ser el nucli, el verb selecciona el subjecte i els seus complements bàsics» (GNV: §8.5.1, pàg.81). Esta interpretació equívoca és el resultat de no haver definit el concepte *nucli*. Actuant així, la lingüística actual s'ha permès la llicència d'interpretar que el nucli seria el constituent imprescindible de l'oració.

Definició de oració

Construcció sintàctica màxima formada per un subjecte predicat.

La mateixa gramàtica de l'Acadèmia que diu que el verb és el nucli de l'oració afirma la idea contrària: «El sintagma nominal que realitza la funció de subjecte imposa la concordança en nombre i persona al verb» (GNV: §8.5, pàg. 81). El professor Saragossà va fer notar l'any 1993 que la concepció del verb com a

modificador del subjecte no era gens novedosa, vist que ja la formulaven Ballot (1813), Amengual (1835) i Jespersen (1924), entre altres. Tanmateix, en les gramàtiques actuals ha tingut èxit una teoria desencertada, coneguda com a «gramàtica de valències o de dependències», que va formular Lucien Tesnière. Segons esta teoria, el verb és la paraula més important de l'oració perquè selecciona els seus «arguments», entre ells el subjecte, és a dir, que tots els membres de l'oració dependran del verb.

- GNV: «Es pot afirmar que el verb és el nucli lèxic i gramatical de l'oració. Pel fet de ser el nucli, el verb selecciona el subjecte i els seus complements bàsics». (§8.5.1, p. 81).
- NGL: «Los predicados se suelen clasificar por su VALENCIA, es decir, por el número de argumentos que exigen, así como por la forma sintáctica que estos presentan. Son AVALENTES los verbos sin argumentos, como los que designan fenómenos meteorológicos (*llover, nevar, amanecer*). Los predicados MONOVALENTES O PREDICADOS DE UN LUGAR son los que tienen un solo argumento, que se subraya en *El guarda duerme*». (§1.6.3, p. 17).

7.4. L'ELISIÓ

La teoria que diu que el verb és el nucli de l'oració fa l'argumentació següent: si en l'oració *La taula blanca destorba* llevem el verb, el resultat (*la taula blanca*) no és una oració, mentre que, si li llevem el subjecte, el resultat (*destorba*) segueix sent una oració. Efectivament, un verb tot sol constituïx una oració, com per exemple *Destorba*. Eixa és una veritat sintàctica que no nega ningú i que té una explicació, com vorem a continuació, però no justifica de cap manera que el verb siga el nucli de l'oració. L'error d'esta teoria rau en el fet de considerar que el

nucli de l'oració no seria la part bàsica, sinó la part que no es pot elidir, quan el concepte d'elisió és ben diferent del concepte de nucli.

Una de les característiques que té precisament el nom és que, pel fet de ser la part bàsica de l'oració (el nucli), pot resultar òbvia en el discurs i, per tant, es pot elidir quan el receptor pot recuperar-lo del discurs previ o de l'entorn. Per exemple, si estem parlant de taules i algú diu *la blanca*, el que fa l'emissor és evitar la repetició del nucli (*taula*) sense desvirtuar el missatge (entén que el receptor interpretarà que es referix a *la taula blanca* i no a cap altre objecte). De la mateixa manera, si estem parlant de continu d'una taula blanca i algú acaba dient *destorba* a seques, interpretem que l'emissor ha volgut dir que *la taula blanca destorba*, però evitant repetir la part bàsica i òbvia de l'oració (el subjecte).

A més a més, no és veritat que el verb siga indispensable en l'oració. Fins i tot el verb, com a nucli que seria del predicat, es pot elidir, com passa en la segona proposició d'esta oració composta: *La taula blanca destorba, però la verda no* (la *taula verda no destorba*). La construcció *la verda no*, per tant, és una oració malgrat no contindre cap verb (ni cap nom) de forma explícita.

Elisió

La part bàsica de l'oració (el subjecte) es pot elidir, però el verb també.

7.5. LA IMPERSONALITAT

Encara hi hauria una esclatxa que permetria aferrar-se a la teoria que el verb és el nucli de l'oració, i és la que oferixen els anomenats *verbs impersonals*. En algunes gramàtiques, estos verbs apareixen caracteritzats com a verbs que no

tenen subjecte, la qual cosa és impossible, com ja hem vist, perquè no pot existir un verb sense un subjecte sobre el qual predicar.

Hi haurien dos grups de verbs impersonals: el primer grup seria el dels verbs *caldre* i *haver-hi*. En l'oració *Cal paciència*, el subjecte és *paciència*, com demostren el diccionari (*caldre* és intransitiu) i la concordança del verb (*Calen més persones*). Per contra, el diccionari diu que *haver-hi* és un verb transitiu, de manera que, en l'oració *Hi ha molta gent*, el constituent *molta gent* no seria el subjecte sinó l'objecte; eixe verb, però, actua de la mateixa manera que el verb *existir* (*Existix eixa idea*, on *eixa idea* és el subjecte), com corrobora la concordança que fem la majoria de parlants espontàniament i que directament es prohibix sense ser explicada (*Hi han moltes persones*, com *Existixen eixes idees*).

Per un altre costat, hi hauria un segon grup d'impersonals, que serien els verbs atmosfèrics. Estos verbs (*ploure*, *nevar*, *fer vent...*), que constituïxen un grup reduït i excepcional, tenen la peculiaritat que només es flexionen en la tercera persona del singular i que no poden tindre un subjecte explícit. ¿Vol dir això que estos verbs especials no tenen subjecte? ¿Quan diem *Toquen a la porta*, hi ha subjecte? N'hi ha, però és impersonal perquè atribuïm l'acció de tocar a algú sense definir i és volgudament implícit. ¿I quan diem *Plou*? Quan plou, hi ha algun subjecte que plou, però el subjecte és impersonal (no el verb), és a dir, no sabem a quin agent atribuir l'acció expressada pel verb (no sabem qui plou o què plou). Fixem-nos que en anglés l'oració sí que té subjecte explícit: *It rains*. En definitiva, l'existència de *verbs impersonals* (o millor: de subjectes impersonals) no justifica que el verb siga el nucli de l'oració i, encara menys, que puguen existir oracions sense subjecte.

Impersonalitat

Les oracions sempre tenen subjecte, encara que siga impersonal.

8. ELS MODIFICADORS PREDICATIUS

8.1. ELS CIRCUMSTANCIALS

En la formació bàsica d'oracions, com acabem de veure, afegim un verb al subjecte per a expressar què li passa a eixa part del món. Per exemple, construïm l'oració *L'atleta corre* afegint el verb al subjecte per a «verbalitzar» què fa l'atleta. Però, pujant un escaló més, l'emissor pot afegir al subjecte més el verb les circumstàncies en què es desenvolupa el fet; per exemple: *L'atleta corre tranquil·lament* o *L'atleta corre ràpid* o *L'atleta corre pel circuit*. Eixes informacions (la manera, la intensitat, el lloc, etc.) diem que fan la funció de «circumstancials». Notem que semblen als modificadors qualificatius, perquè pot fer eixa funció un adjectiu circumstancial (*tranquil·lament*, *ràpid*) i també un nom subordinat amb una preposició (*pel circuit*). Com que complementen un fet, i el fet no té singular ni plural, ni masculí ni femení, els adjectius circumstancials, coneguts com a *adverbis*, són invariables. De fet, es diuen *ad-verbis* perquè van al costat (*ad-*) del verb (*-verbis*).

Definició de *adverbi*

Adjectiu que fa la funció de modificador circumstancial i és invariable perquè modifica un fet.

El nucli dels circumstancials és l'estructura «subjecte + verb». Gràficament: [*L'atleta corre*] *pel circuit*. Podríem dir que, en l'elaboració de l'oració *L'atleta corre pel circuit*, hi han tres fases: el subjecte (*l'atleta*), el canvi en un temps (*corre*) i la circumstància (*pel circuit*). És per això que no és pertinent dir que els circumstancials són «complements del verb», com diuen quasi tots els manuals de llengua actuals;

són més aviat modificadors del fet. Expressen alguna característica qualitativa no necessària en què es produïx un fet: el lloc a on es produïx, el temps, la manera de produir-se, els éssers que acompanyen el subjecte, l'instrument que usa, la causa del fet, la finalitat... Es diuen *circumstancials* perquè 'estan' (-stancials) 'al voltant' (*circum-*) de la part central de l'oració (el subjecte i el verb en un temps).

Definició de *circumstancial*

Modificador predicatiu que representa les característiques d'un fet (el subjecte més el verb), com ara el lloc, el temps, la manera, etc.

Els circumstancials bàsics són els que expressen les condicions en què es produïx el fet i, per tant, en formen part (són interns al fet). Però hi han uns altres circumstancials que parlen sobre l'esdeveniment però no l'afecten i, per tant, no en formen part (són externs al fet). N'hi han uns que són valoratius, perquè expressen de quina manera l'emissor veu el fet: *Evidentment, [l'atleta corre pel circuit]*. I n'hi han uns altres que són discursius, perquè estableixen una vinculació amb el discurs previ: *En canvi, [l'atleta corre pel circuit]*.

Classes de circumstancials

interns	externs	
	valoratius	discursius
<i>[La reunió serà] demà.</i>	<i>Per sort, [la reunió serà demà].</i>	<i>Per tant, [la reunió serà demà].</i>

Considerem com a circumstancial intern el «complement indirecte» (o «datiu»), ja que expressa una destinació humana. Per exemple, en l'oració *La carta és per a tu*, el constituent subratllat és un circumstancial de destinació humana. I considerem que són circumstancials externs els modificadors que expressen si un fet existix o no; els podem batejar amb el nom de modificadors existencials, i fan eixa funció les paraules *sí, també, no, tampoc* i *potser*. Per exemple: *no [és per a tu]*.

8.2. L'ATRIBUCIÓ

Acabem de vore que el verb s'adjunta al subjecte: [*L'atleta*] corre. I els circumstancials s'adjunten al fet, açò és, al subjecte més el verb en un temps: [*L'atleta corre*] molt. Però hi han dos modificadors predicatius que no s'adjunten com els adjectius, sinó que es relacionen amb el subjecte per mitjà del verb. És el cas del modificador atributiu, també conegut com a *atribut*, que expressa una qualitat del subjecte. Per exemple: *L'atleta és ràpid*. Podem dir que, en esta classe d'oracions, el verb no modifica el subjecte, sinó que funciona com la preposició: fa de nexa. Així, el verb *ser* permet que l'emissor atribuïska una qualitat permanent (*ràpid*) al subjecte (*l'atleta*) en un temps present (*és*).

Qualificatiu	Atributiu
[<i>L'atleta</i>] de (<i>València</i>) [nucli] + nexa + (modificador)	[<i>L'atleta</i>] és (<i>ràpid</i>) [nucli] + nexa + (modificador)

Hi ha una sèrie de verbs que servixen per a expressar atribucions. Estos verbs, que anomenem atributius (o «copulatiu»), no són només *ser, estar, paréixer* i *semblar*, com ensenyen els manuals escolars, sinó que n'hi han un bon grapat més.

Podem classificar-los en tres grups. Un primer grup focalitza el temps obert o indefinit: *ser amable, paréixer content, estar satisfet, anar mudat, trobar-se cansat, viure feliç*, etc. Un segon grup focalitza el principi i el final, és a dir, un temps definit: *tornar-se boig, caure malalt, mostrar-se segur, acabar baldat*, etc. I un tercer grup focalitza el transcurs del temps: *seguir viu, quedar-se quiet, mantindre's jove*, etc.

Verbs atributius		
temps obert	temps finit	transcurs
<i>ser, paréixer, estar, anar, viure...</i>	<i>tornar-se, caure, mostrar-se, acabar...</i>	<i>seguir, quedar-se, mantindre's...</i>

L'atributiu, però, és una funció molt completa i pot estar fora de la predicació, és a dir, pot aparéixer fora de la coordenada del temps indicat pel verb. Per exemple: *L'atleta va arribar a la meta cansat*. En esta oració, el cansament de l'atleta no és simultani a l'arribada a la meta, sinó que l'atleta està cansat abans i sobretot després d'arribar a la meta. Els manuals solen anomenar este modificador com a «predicatiu», però este nom no és pertinent perquè el modificador està precisament fora de la *predicació*. De fet, l'adjectiu atributiu (*cansat*) pot aparéixer al costat del seu nucli, el subjecte: *L'atleta, cansat, arribà la meta*. En este cas, l'atributiu va entre pauses per a evitar que el receptor interprete l'adjectiu com a qualificatiu.

Atributiu	
Dins de la predicació	Fora de la predicació
<i>[L'atleta] estava (cansat).</i>	<i>[L'atleta] arribà a la meta (cansat). [L'atleta], (cansat), arribà a la meta.</i>

Recapitulant, l'atributiu és un modificador que representa qualitats del subjecte. Quan està dins de la predicació, és obligatori i el verb fa de nexa (*L'atleta estava cansat*); quan està fora de la predicació, no és obligatori (*L'atleta arribà a la meta cansat*). En comptes de tres nocions, només n'hi ha una. Per això, en comptes de tres termes («complement del nom explicatiu», «atribut» i «predicatiu»), n'usem senzillament un: *atributiu*.

Definició de *atributiu*

Modificador que representa qualitats del subjecte. Quan està dins de la predicació, és obligatori i el verb fa de nexa; quan està fora de la predicació, és opcional.

Observem que, igual que el qualificatiu poden ser adjectius (*taula blanca*) o noms subordinats (*taula de plàstic*), els atributius poden ser adjectius (**és blanca**) o noms subordinats (**és de plàstic**). Un pas més en l'evolució de l'oració és la creació d'atributius nominals; per exemple: *L'atleta és un professional*. Notem que l'atributiu no genera un ésser nou, sinó que és la mateixa entitat que el subjecte; és a dir: l'atleta i el professional són la mateixa entitat.

8.3. LA TRANSITIVITAT

Les oracions bàsiques, com ja hem vist, són les formades per «subjecte + verb» (*L'atleta corre*). A eixes oracions bàsiques els podem afegir un circumstancial o més, de manera que obtenim oracions amb més informació: «subjecte + verb + circumstancials» (*L'atleta corre cada dia*. *L'atleta corre per la pista*). En un tercer escaló, atribuïm al subjecte una qualitat: «subjecte + verb + atributiu» (*L'atleta és bon corredor*).

Finalment, en el darrer graó de complexitat oracional, construïm oracions amb verbs transitius, amb els quals obtenim un objecte: «subjecte + verb + objecte».

Resulta que hi han verbs, anomenats *transitius*, que, a més d'expressar què experimenta el subjecte, expressen què experimenta un altre constituent, anomenat *objecte* (o «objecte directe» o «complement directe»). Per exemple, el verb *beure*, en l'oració *L'atleta beu aigua*, implica que el subjecte (*l'atleta*) realitza una acció (*beu*) que repercuteix en un objecte (*aigua*). Diem que el contingut semàntic dels verbs transitius afecta dos constituents nominals: indiquen què fa el subjecte i com repercuteix el canvi del subjecte en l'objecte. Este fenomen rep el nom de *transitivitat*, perquè el canvi que experimenta el subjecte (la causa) *transita* cap a un objecte (l'efecte). Quan l'objecte no apareix explícit, llavors diem que el verb és *intransitiu* (*L'atleta beu*).

Definició de *objecte*

Modificador que representa l'ésser afectat pel subjecte (el nucli) per mitjà d'un verb transitiu (el nexa).

No és pertinent dir que l'objecte és un «complement del verb». L'objecte és un nom subordinat al subjecte per mitjà del verb. En certa manera, hi ha un paral·lelisme sintàctic entre «un pa d'aigua» i «l'atleta beu aigua». El nom «aigua» està subordinat per mitjà de la preposició en el primer cas: [*un pa*] d'[*aigua*]; en el segon cas, està subordinat a través del verb: [*l'atleta*] beu [*aigua*]. Els verbs transitius, per tant, funcionen com les preposicions: servixen per a subordinar l'objecte al subjecte. Per cert, que els noms són expressament simètrics i reveladors: *subjecte* significa 'llançat baix' (està en la base: és bàsic) i *objecte* significa 'llançat cap avant' (no és bàsic). D'alguna manera, efectivament, l'atleta fa una acció que té com a *objecte* l'aigua (l'atleta "es llança" cap a l'aigua).

Definició de *transitivitat*

Fenomen sintàctic pel qual els canvis que experimenta el subjecte (la causa) passen a un objecte (l'efecte).

Per a acabar, observem quin és el límit que separa l'objecte i l'atributiu. Fixem-nos en estes dos oracions: *L'atleta saludà un home veterà* i *L'atleta era un home veterà*. Veem que només es diferencien pel verb: en la primera oració, el verb és transitiu, de manera que l'acció de saludar que fa el subjecte afecta un objecte; per contra, en la segona oració, el verb és atributiu, de manera que presenta una qualitat permanent del subjecte. Al remat, en la primera oració hi han dos persones diferents, una que saluda (l'atleta) i una que rep la salutació (un home veterà), mentres que en la segona oració l'atleta i l'home veterà són la mateixa persona. És per estes característiques que la transitivitat i l'atribució són incompatibles.

Atribució	Transitivitat
un ésser: el subjecte	dos éssers: el subjecte i l'objecte
<i>L'atleta era un home veterà.</i>	<i>L'atleta saludà un home veterà.</i>

9. L'ANÀLISI D'ORACIONS

Amb la teoria que hem desplegat, ja som capaços d'entendre de quina manera tan simple i alhora tan complexa construïm les oracions. La tesi que defensem des del principi del treball és que les oracions no es construïxen en dos nivells (SN + SV),

sinó que es constrüeixen des del nucli (l'interior) fins als circumstancials (l'exterior). Podem comparar la construcció de les oracions amb les capes d'una ceba, i també amb les ones expansives que fa l'aigua quan hi llancem una pedra. És per això que en les aules hem d'evitar fer anàlisis sintàctiques com les que hem estat fent fins ara, sinó que hem de fer anàlisis que desgranen les fases de la construcció.

A continuació, analitzem dos oracions d'exemple. Este mètode d'anàlisi té molts avantatges. En primer lloc, mostra i demostra que l'oració és una construcció endocèntrica. En segon lloc, es veuen les fases o les capes de la construcció, de manera que sempre hi ha una construcció nova formada a partir de l'anterior. En tercer lloc, com que cada capa és una construcció nova, sempre hi ha un nucli i un modificador (més un possible nexa): el nucli el representem entre claudàtors, i el modificador va entre parèntesis. En quart lloc, simplifiquem l'anàlisi i evitem mètodes repetitius i mecànics que desvirtuen la finalitat de la sintaxi. I, en cinqué lloc, analitzem les funcions dels constituents de l'oració, i no les categories. Comprovem-ho.

Oració 1: ***L'atleta ha arribat a la meta.***

1. subjecte (qui?): *l'[atleta]*
2. verb en un temps (què ha fet?): *[[L'atleta] ha arribat.*
3. circumstància (a on?): *[L'atleta ha arribat] a la meta.*

Oració 2: ***Eixa taula blanca és de plàstic.***

1. nom determinat (quina taula?): *eixa + [taula]*
2. subjecte (quina d'eixes taules?): *[eixa taula] + blanca*
3. atribució (com és?): *[eixa taula blanca] + és + (de plàstic)*

Oració 2: ***El cambrer ha portat el café amb llet fa un moment.***

1. subjecte (qui?): *(el) + [cambrer]*
2. objecte (què ha fet?): *[el cambrer] + ha portat + (el café amb llet)*
3. circumstància (quan?): *[el cambrer ha portat el café amb llet] + fa un moment.*

Construcció d'oracions				
1	<i>un</i> + [café]	(m) + [N]	nom determinat modificador determinatiu	Constituent: subjecte Modificadors: especificatiu
	<i>[un café] + bo</i>	[N] + (m)	nom qualificat modificador qualificatiu	
2	<i>[café] + amb + (llet)</i>	[N] + n + (m)	verb en un temps (fet) modificador temporal	Experimentació: oració (subjecte predicat) Modificadors: predicatiu
	<i>[Este café] + crema.</i>	[N] + (m) [N + (m)]	Circumstància modificador circumstancial	
3	<i>[Este café] + és + (bo).</i>	[N] + n + (m)	Atribució modificador atributiu	Transitivitat objecte
	<i>[Este café] + porta + [llet].</i>			
4	<i>[Este café] + encana + crema.</i>			
5	<i>[Este café] + porta + [llet].</i>			

10. CONCLUSIONS

El present treball té la finalitat d'oferir una alternativa a la teoria sintàctica que impera actualment en els manuals de llengua i en les aules. Per a començar, cal seguir sempre una metodologia científica; això implica que s'han de definir tots els conceptes que introduïm. Per posar un cas, és simptomàtic que els alumnes que arriben a 4t d'ESO no sàpiguen què és això de la sintaxi i quina finalitat té. Per la seua banda, els manuals no ajuden perquè, a més de no definir el concepte, parlen de «morfosintaxi»; encara que parlar de sintaxi implica parlar de morfologia, els alumnes acaben sense saber què és la una cosa i què és l'altra. Un error freqüent és demanar la categoria de les paraules en una anàlisi «morfològica».

En segon lloc, la teoria sintàctica actual estableix massa categories, fins al punt que una sola paraula pot arribar a formar part de moltes categories. Per exemple, segons el diccionari, la paraula *abans* pot ser de quatre categories diferents: adverbi, adjectiu, preposició i conjunció. D'acord amb la teoria que hem bastit, la paraula *abans* és senzillament una preposició.

En tercer lloc, el concepte *nucli* no està definit o no està ben definit, de manera que s'aplica indiscriminadament. Així, és tant un constituent fonamental de l'oració (el nom), com un constituent imprescindible (el verb en el «sintagma verbal»), com una categoria relacionant (la preposició en el «sintagma preposicional»). En la teoria que hem construït, les categories i les funcions s'acoblen perfectament. El nom representa la substància continguda en els éssers, i fa la funció de nucli. L'adjectiu representa els accidents de quantitat i qualitat dels éssers, i fa la funció de modificador del nom. El verb representa els accidents de canvi i permanència dels éssers, i fa la funció de modificador del subjecte. Finalment, la preposició estableix relacions entre els éssers, i fa la funció de nexa.

Funcions sintàctiques	
constituents	<i>nucli</i> : funció que fa el nom
	<i>modificador</i> : funció que fan l'adjectiu i el verb
relacionant	<i>nexe</i> : funció que fa la preposició

Per una altra banda, el fet de no definir bé els conceptes *nucli* i *modificador* comporta passos en fals: considerar que l'oració té dos nuclis (el nom en el subjecte i el verb en el predicat) o bé considerar directament que el nucli és el modificador del subjecte: el verb. Com que el nucli seria l'element imprescindible i el verb a soles pot constituir una oració, el verb seria el nucli de l'oració. Però cal tindre molt present el principi següent: el nucli és latent i el modificador és aparent; en altres paraules, el subjecte es pot elidir quan és conegut, mentres que el verb no es pot elidir perquè aporta la informació interessant. El nucli de l'oració és sempre el nom, que representa la substància; el verb és un accident del subjecte, ja que representa el canvi o la permanència que experimenta. Així, en l'oració *El xiquet juga*, el xiquet (el nucli) segueix sent xiquet independentment que jugue o no; en canvi, si diem que el nucli és el verb, això implica que no existiria el xiquet sense el fet de jugar.

Finalment, a més de la simplificació teòrica en l'apartat de les categories, hem aportat una simplificació en l'apartat de les funcions. Hem vist que n'hi han sempre dos: nucli i modificador. I hem vist que els modificadors predicatius són essencialment tres: el verb en un temps, la circumstància i l'atribució o l'objecte.

És un deure dels lingüistes procurar que la teoria sintàctica, com qualsevol teoria, siga clara i entenedora, i això passa per definir els conceptes amb precisió i aplicar-los.

BIBLIOGRAFIA

- BERNAL LEONGÓMEZ, Jaime (1983): «Algunas ideas de Aristóteles sobre el lenguaje», dins de *Thesaurus*, volum XXXVIII, núm. 3.
- DA = DICCIONARI DE L'ACADÈMIA (2014): *Diccionari normatiu valencià*, València, Acadèmia Valenciana de la Llengua. Publicat a la Xarxa (www.avl.gva.es/dnv).
- FABRA, Pompeu (1918): *Gramàtica catalana*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans. Edició de 1956, Barcelona, Teide.
- FERRER, Montserrat i PERAIRE, Joan (2012): *Projecte Eines. Valencià: llengua i literatura*, València, Castellnou Editora Valenciana.
- GCC (2002): *Gramàtica del català contemporani*, volum 2 (Sintaxi), Barcelona, Editorial Empúries.
- GDLC (1998): *Gran diccionari de la llengua catalana*, Barcelona, Grup Enciclopèdia Catalana.
- GNV (2006): *Gramàtica normativa valenciana*, València, Acadèmia Valenciana de la Llengua.
- MARVÀ, Jeroni (1937): *Curs pràctic de gramàtica catalana (grau elemental)*, Barcelona, Editorial Barcino.
- NGLE (2010): *Nueva gramática de la lengua española (versió Manual)*, Madrid, Real Academia Española i Asociación de Academias de la Lengua Española.
- SANCHIS GUARNER, Manuel (1950): *Gramàtica valenciana*, València, Torre. Edició facsimil de 1993, Barcelona, Alta Fulla.
- SARAGOSSÀ, Abelard (1992): *Problemes bàsics de la teoria sintàctica generativista (1957-1986)*, Barcelona, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana i Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- SARAGOSSÀ, Abelard (1993): «El concepte *nucli*: aportacions de Jespersen (1924) i de Bloomfield (1933)», *Lenguajes Naturales y Lenguajes Formales. Actas del IX Congreso de Lenguajes Naturales y Lenguajes Formales* (Reus, diciembre de 1993, C. Martín Vide, ed.), Barcelona, Promociones y Publicaciones Universitarias, núm. IX, p. 249-264.
- SARAGOSSÀ, Abelard (1994): *Els predicatius i les categories sintàctiques*, València, Universitat de València.

- SARAGOSSÀ, Abelard (2003): *Gramàtica valenciana raonada i popular. Els fonaments*, Gandia, CEIC Alfons el Vell.
- SARAGOSSÀ, Abelard (2014): «Ètica i ciència en la normativa lingüística», dins *Aula de Lletres Valencianes. Revista Valenciana de Filologia 4*, València, Institució Alfons el Magnànim.
- SARAGOSSÀ, Abelard (2015; document de treball): *Per a una gramàtica pedagògica. Compilació dels conceptes fonamentals (terminologia i definició; valencià-català, castellà i anglès)*.
- VALOR, Enric (1977): *Curs mitjà de gramàtica catalana referida especialment al País valencià*, València, Edicions 3i4.